

BERÉNYI MARIANNA
SÖRIPARI EMLÉKTÁR KŐBÁNYÁN
KIS ÉLELMISZERIPARI MÚZEUMTÖRTÉNET

A Kőbányai Sörgyár 1979-ben azzal ünnepelte a hazai nagyüzemi sörfőzés születésének 125. évfordulóját, hogy egyik tradicionális épületében – a kádárműhelyben – megnyitotta a Söripari Emléktárat. Ezzel a gesztussal és az azt megelőző országos gyűjtéssel a Dreher család, a hazai söripar története, eszközei kaptak állandó bemutatóhelyet. Idén, amikor a Dreher Sörgyárak Rt. már a 165. évfordulójára készül, ismét központi szerephez jut a negyvenéves gyűjtemény. A 2000-ben a gyár fogadóépületébe átköltöztetett kiállítás megújításának előkészítése már elkezdődött a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum szakmai segítségével. Így most egy olyan kiállítást mutatunk be, amely már csak rövid ideig látható, miközben két múzeumtörténeti korszak lenyomataként fontos térbeli kortörténeti dokumentumként is kódolható.

*a Dreher család,
a hazai söripar
története, eszközei
kaptak állandó
bemutatóhelyet*

Miatán olyan ikonikus épületek nőttek ki a Pest környéki mészkőbányák anyagából, mint a Magyar Tudományos Akadémia, az Operaház, a Lánchíd pillérei vagy a bazilika, az építőkövek helyén kialakult járatok labirintusában egy új iparág indult robbanásszerű fejlődésnek. Azt is mondhatjuk, Kőbánya előbb építőanyagot adott az épülő világvárosnak, majd munkát és sört, hogy ott boldogabb élet folyhasson. Amikor a 19. század végén betiltották a középkor óta üzemelő bányászatot a mai X. kerületben, a mészkőüregeket sörfőző mesterek vették birtokba, hogy a föld alatti pincerendszerben frissen tartsák a környékbeli kutak kitűnő vizével készült nedűjüket.

*az építőkövek
helyén kialakult
járatok
labirintusában egy
új iparág indult
robbanásszerű
fejlődésnek*

*a mészkőüregeket
sörfőző mesterek
vették birtokba,
hogy a föld alatti
pincerendszerben
frissen tartsák
a környékbeli kutak
kitűnő vizével
készült nedűjüket*

Az itt működő serházak közül végül az 1862-ben alapított Dreher Antal-féle társaság emelkedett ki. Franz Anton Dreher az 1700-as évek végén Ausztriában vált ismert serfőzővé. Fia, Antal már „sörkirályként” szerzett hírnevet Európa-szerte, miután a Kőbányai Serház mellett más gyárakat is felvásárolt. Csak a Jászberényi úton 95 ezer négyzetméteres pincerendszerben zajlott a malátakészítés és a sörfőzés, a Dreher

*csak a Jászberényi
úton 95 ezer
négyzetméteres
pincerendszerben
zajlott
a malátakészítés
és a sörfőzés*

[1] A becslések szerint több mint 30 kilométer hosszú, 180 ezer négyzetméteres járatrendszernek csak töredéke tartozik ma a Dreher-gyárhoz. Ide évente csak néhány szor engednek betekintést. A pincerendszer jelentős része a X. kerületi önkormányzaté, ahova időként túrákat, színházi előadásokat, biciklis- és bűvárszenyit szerveznek. Bár az elmúlt évtizedben többféle ötlet is felvetődött, jelen pillanatban a terület kihasználatlan.

sörösszekerei egész nap hozták-vitték a hordókat a rohamosan fejlődő főváros vendéglátói és a gyár között, amely 1890-ben már 1,2 millió hektoliter italt termelt. A következő utód, Jenő is sikerrel fejlesztette a már részvénytársaságként működő, négy európai városban termelő cégcsoportot. Az sem zavarta őket, hogy időközben a budafoki Haggemacher Sörgyár is lerakatot vásárolt Kőbányán. A sikernek az első világháború, a határok módosulása és a gazdasági válság vetett véget. A Drehernek a harmincas években a modernizáció mellett csokoládégyárat, konyak- és likörgyárat, tehenészetet és tejgazdaságot kellett működtetnie, és elfogadnia, hogy a külföldi piac inkább csak a malátája iránt érdeklődik.

¶ A fegyelem és az újítás sikeresnek bizonyult, a harmincas években a Dreher csillaga újra felkerült a nemzetközi horizontra. A második világháborút követően azonban már nem volt ennyire szerencsés a család: a háborús veszteségek után hiába indították újra a termelést, 1948-ban államosították a magyarországi tulajdonukat. Klasszikus Dreher sört a privatizációig nem lehetett inni, a nagy múltú gyárat összevonták a Polgári Serfőzdével, és megszületett a Kőbányai Sörgyár, amely inkább a tömegtermelésre összpontosított. A magyar sörgyárak ekkor nemzeti vállalatként egyesültek, amelyet 1959-ben Magyar Országos Söripari Vállalatnak neveztek el. 1971-től '81-ig működött a Söripari Vállalatok Országos Trösztje, amely a kőbányai, a soproni, a pécsi és az 1973-ban megnyitott bócsi (Borsodi) sörgyárak működését irányította. Ennek a korszaknak az egyik eredménye, hogy létrejöhett Magyarország első sörmúzeuma.

¶ „A söripar szakmai vezetőinek köreiből rendszeresen szóba került, hogy az ország legnagyobb hagyománnyal bíró sörgyárának múltja, a Dreher család négy generációjának a tevékenysége elismerést érdemel – idézte fel Debreczeni István, az öt akkori magyar sörgyárat összefogó, a hetvenes évek végén mintegy tízezer főt foglalkoztató Söripari Tröszt egykori vezérigazgatója. – A gyár számtalan tárgyi emléket őrzött a több mint egy évszázados múltjából, erős hagyományokat is ápolt, sőt szabad területe is volt, hogy múzeumot alapítson. Az ötletet a kollégák, a vevők és a különböző partnerek is

*klasszikus Dreher
sört a privatizációig
nem lehetett inni,
a nagy múltú gyárat
összevonták
a Polgári Serfőzdével,
és megszületett
a Kőbányai Sörgyár,
amely inkább
a tömegtermelésre
összpontosított*

támogatták. Csak egy példa: az egyik tótkomlói termelőszövetkezetben, ahol – egyebek mellett – palackozták a sörünket, a tartálykocsikat vontató muraközi lovak kiöregedtek, és elaltatták őket. Az ő bőrüket vásároltuk meg, hogy kitömve a kiállítás egyik legemlékezetesebb szereplői legyenek. Ma is ott állnak abban a jelenleg nem látogatható épületben, ahol az első kiállításunkat felállítottuk az egykori, méretes söröskocsi előtt. Ez nem volt egyedi. Rengeteg tárgyi emléket kaptunk, hiszen a Kőbányai Sörgyár négyezer dolgozója közül a többség családja generációk óta a vállalat alkalmazásában állt.

a Kőbányai Sörgyár négyezer dolgozója közül a többség családja generációk óta a vállalat alkalmazásában állt

a vállalat külön összeget különített el az emléktár számára

a kiállítás révén a döntéshozók és a közönség számára is ismertté vált a sörgyár múltja és átélhetővé a jelentősége

Ha ez nem történik meg, a privatizáció során talán nyomtalanul elpusztulnak a régi épületek.”²

¶ Az egykori vezérigazgató, Debreczeni István emlékeit Török Róbert,³ a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum igazgatóhelyettese, a sörmúzeum átalakításával jelenleg megbízott egyik muzeológus is alátámasztja: „A mai Dreher Sörmúzeum, hivatalos nevén Söripari Emléktár, működési engedéllyel rendelkező közérdekű muzeális gyűjtemény, amely alapítása óta kiállítóhellyel is rendelkezik.”⁴ Az emléktár 1979-ben nyitotta meg kapuit mint söripari szakgyűjtemény. Gyűjtőköre ma sem változott: az ipar- és technikátörténeten belül a söripar, valamint a Dreher Sörgyárak mindennemű emlékeinek szellemi és tárgyi kulturális javait hivatott gyűjteni. Az országban egyedülálló tárlat és gyűjtemény tudatos, gyáron

[2] Interjú Debreczeni Istvánnal, a Söripari Vállalatok Trösztje, valamint a Kőbányai Sörgyár egykori vezérigazgatójával.

[3] Ezúton is köszönöm Török Róbert munkámhoz nyújtott nagyvonalú segítségét!

[4] (Működési engedély száma: Mk/d/63) A működési engedélyt adatváltozások folytán 1997. dec. 15-én megújították. A megújított működési engedélyen a gyűjtemény szakgyűjteményként szerepel.

a sörgyár
kádárműhelyének
helyén megnyitott
állandó kiállítás
– a saját korában –
a legmodernebb
muzeológiai
szemléletet
képviselte

belüli és kívüli célgyűjtés eredményeként jött létre. Az újonnan létesült intézmény messzemenően megfelelt a korabeli korszerű muzeológiai követelményeknek, mútárgyraktárakkal, kiszolgáló helyiségekkel, könyvtárral, szakmuzeológussal és az akkori követelményeknek megfelelő, a gyűjteményt bemutató állandó kiállítással egyaránt büszkélkedhetett. A sörgyár kádárműhelyének helyén megnyitott állandó kiállítás – a saját korában – a legmodernebb muzeológiai szemléletet képviselte új vitrines megoldásaival és enteriőrjeivel, sőt még mútárgyvédelmi eszközökkel, például termohidrometerrel is rendelkezett. A kiállítás a sörfőzés hagyományait és a modern kori sörgyártást mutatta be három teremben. Az elsőben a söripár múltjának történeti emlékei, a másodikban a sörfogyasztáshoz kapcsolódó relikviák voltak, míg a harmadikban a sörgyártás folyamatával ismerkedhettek meg a látogatók. Mindezt pedig – ahogy ma is – gyárlátogatás tette teljessé.”

¶ A Söripari Emléktárról a korabeli lapok is beszámoltak. Az *Észak-Magyarország* már 1974-ben rövid közleményt adott közre, hogy Kőbányán, a sörgyár területén sörgyártást bemutató történeti múzeumot rendeznek be a gyár átalakítása során előkerült régi tárgyakból.⁵ 1982-ből már tudjuk, hogy a Dreher egykori söröskocsija betöltötte szinte az egész termet, de az újságíró ekkor még hiányolta a kocsirúd mellől a lovakat.⁶ Nem így 1989-ben, amikor a különböző megyei hírlapokban⁷ megjelent írás már megemlíti a kitömött mecklenburgi (muraközi – *A szerk.*) söröslovak által vontatott, az 1700-as évekből származó Steiner-féle söröskocsit.⁸ Ezek beemelése igazi szenzáció volt, amiről ma is mindenki megemlékezik, hiszen felülről, daruval tudták csak elhelyezni őket az egykori kádárműhely második emeletén. A cikk az emléktárat, a három tágas teremben bemutatott sörtörténeti dokumentumokat, tárgyi emlékeket, szerszámokat a hazai sörkészítés történelmének legteljesebb gyűjteményének nevezte. Részletesen leírja, hogyan mutatja be a múzeum az első kiállítási egységben a sörkészítés történetét, a másodikban a malátakészítés fázisait, a harmadikban a sörlékészítés, az erjesztés fázisait.

¶ Az 1970-es évek végén megvalósuló söripari vállalati múzeum magas színvonala több folyamat szerencsés találkozásának

a kitömött
mecklenburgi
söröslovak által
vontatott, az
1700-as évekből
származó
Steiner-féle
söröskocsi

[5] *Észak-Magyarország*, 1974. nov. 30. (30. évf., 256. sz.) 8.

[6] Tuborg – a sörmúzeumban, *Heves Megyei Népszerűség*, 1982. aug. 15.

[7] *Heves Megyei Népszerűség*, 1989. febr. 25. 7., *Pest Megyei Hírlap*, 1989. febr. 18. 9., *Somogy Megyei Hírlap*, 1990. jan. 26. 6.

[8] A Kőbányai Sörgyár a hatvan söröshordó szállítására alkalmas lóvontatású kocsi másolatát is elkészítette a Füzesgyarmati Univerzál Ipari Szövetkezet hintőkészítőivel. Ary Róza: Régi márka új, „köntösben”. *Eszterházy-hintők a Hortobágyon*, *Békés Megyei Népszerűség*, 1985. okt. 16. 5.

A preparált lovak beemelése a Söripari Emléktár első kiállításába
A Dreher Sörgyárak Zrt. jóvoltából

a hetvenes évek
végére
a kultúrpolitika
egyre többet
foglalkozott
az ipartörténeti,
technikátörténeti,
mezőgazdasági
emlékeknek
a korábnál
szakszerűbb
gyűjtésével,
feldolgozásával
és bemutatásával

az Országos
Műszaki Múzeum
kidolgozta
a műszaki,
tudomány-
és technikatörténeti
nyilvántartásának
szabályait, célul
tűzte ki a Központi
Technikatörténeti
Adattár
létrehozását

eredménye volt. A tröszt döntése, anyagi támogatása, a terület hagyományokra épülő vállalati kultúrája épp olyan fontos szerepet játszott ebben, mint a korabeli muzeológia, múzeumpolitika szempontrendszere. A hetvenes évek végére a kultúrpolitika egyre többet foglalkozott az ipartörténeti, technikatörténeti, mezőgazdasági emlékeknek a korábnál szakszerűbb gyűjtésével, feldolgozásával és bemutatásával, mondván, hogy a tudomány, a kultúra, a korszerű műveltség terén egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert a természet- és a műszaki tudományos ismeretek. 1979-ben a magyar múzeumok csaknem 17 millióan tekintették meg (ez a szám jelenleg 10 és 11 millió között mozog), ebből 1,33 millióan jártak az ország műszaki jellegű múzeumaiban. A munkásművelődés, a szocialista brigád- és a honismereti mozgalom, az ipari hagyományvédelem sokszor esetleges eredményei azonban nem bizonyultak kielégítőnek és rendszerszinten előremutónak, sőt a szakterület képviselőinek a képzettsége is rendkívül heterogén volt. Hasonló problémát jelentett a gyűjteményekben őrzött 75-80 ezer tárgy jelentős részének feldolgozatlansága. A Kulturális Minisztérium Múzeumi Főosztálya 1976-ban irányelveket fogalmazott meg a néprajzi, új- és legújabb kori történeti, technikai és termeléstörténeti gyűjtemények fejlesztése érdekében. Két évvel később az Országos Műszaki Múzeum kidolgozta a *műszaki, tudomány- és technikatörténeti nyilvántartásának szabályait*, célul tűzte ki a Központi Technikatörténeti Adattár létrehozását.⁹

¶ Erre azért is nagy szükség volt, mert a különböző ipartörténeti, „termeléstörténeti” gyűjtemények más-más országos múzeum, minisztérium, tröszt hatáskörébe tartoztak, a köztük lévő kapcsolat pedig véletlenszerű volt. A szakterületet a Természettudományi, a Magyar Mezőgazdasági, a Közlekedési és az Országos Műszaki Múzeum mellett további 82 intézmény, kiállítás, muzeális gyűjtemény képviselte. Közülük a műszaki és technikatörténeti múzeumok száma 58 volt. Az utóbbiak közül csupán kettő létezett a második világháború előtt, hiszen a Rákosi-kor politikája nemcsak az ipar, hanem az ipartörténet terén is erőltetett menetet írt elő.¹¹ Az ötvenes években tűzoltó-, posta-, több bányászati, a hatvanas években

[9] Mészáros Balázs: Technikatörténeti Múzeumi hálózatunk kialakulása és fejlődési tendenciái. In: Múzeumi Közlemények, 1980/2. 11–20.

[10] Uo. 11.

[11] A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1954. évi 4. sz. törvényerejű rendelete írta elő a termelésfejlesztés muzeális becsű emléktárgyainak a védelmét. A végrehajtás érdekében született meg a Műszaki Emlékeket Nyilvántartó és Gyűjtő Csoport. Lásd Mészáros, 15.

csak a Magyar Mezőgazdasági Múzeumhoz az 1970-es évek végére 19 fiókintézmény tartozott

vegyészeti, kékfestő múzeum nyílt a felújított Közlekedési Múzeum mellett. Az új gazdasági mechanizmus ugyancsak feltüzeltelte a múzeumalapítási kedvet: 1968-ban építészeti, '69-ben olajipari, öntödei, 1972-ben textilipari, '73-ban vízügyi múzeum alakult, sőt ebben az évben kezdte meg működését a már több mint egy évtizedes előzménnyel bíró Országos Műszaki Múzeum, igaz, kiállításait még partnerintézményekben volt kénytelen bemutatni. 1980-ban a *Múzeumi Közlemények* foglalkozott a technikatörténeti múzeumi hálózattal, 1982-ben pedig a Munkásmozgalmi Múzeum akkori főigazgató-helyettese, Szikossy Ferenc a *Honismeret*-ben részletezte a műszaki muzeológia helyzetét. Írásából kiderül, csak a Magyar Mezőgazdasági Múzeumhoz az 1970-es évek végére 19 fiókintézmény tartozott. A megyei múzeumi szervezetekhez tartozó kiállítóhelyek mellett több olyan gyűjteménye, sőt engedéllyel működő múzeuma volt a szakágnak, amelyek csak nagyon laza szállal kapcsolódtak az intézményhez. Ilyen volt a gabonaipar részéről a Gabonaipari Múzeum, a húsipartól a Vágóhídi Húsipari Múzeum, a Kőbányai Söripari Gyűjtemény, a növényolajipar nyírbátori gyűjteménye, a Kecskeméti Konzervgyár konzervipari gyűjteménye, a tejipar mosonszentjánosi gyűjteménye, de hasonló gyűjteményekkel rendelkezett a szesz-, a bőr-, a cukor- és a dohányipar is.¹² A probléma olyan jelentőssé vált, hogy a mezőgazdaság területén 1977-ben, az iparban 1979-ben foglalkozott miniszeriális koordinációs értekezlet a témával. Szikossy végül a terület fejlesztésében élen járó Hazafias Népfront lapjában foglalta össze a teendőket, amelyek tudományos ötves tervek készítését, egymás tájékoztatását, az egyes részterületek szervezettségének fejlesztését, komplex üzemtörténeti munkák írásának támogatását, ágazati és regionális bibliográfiák, módszertani munkák, útmutatók készítését tartalmazták.

[12] Szikossy Ferenc: Az üzemtörténet-írás és a műszaki muzeológia, *Honismeret*, 1982/2. 6–9.

egy évtizeddel később már egészen más kihívással, a rendszerváltást követő privatizációval kell szembenéznük ezeknek az intézményeknek

¶ Mindez bizonyára érintette az intézményhez tartozó Söripari Emléktárat is, hozzájárulhatott a magas színvonalon megvalósuló kiállításhoz. Az alapítás évében senki sem gondolta, hogy egy évtizeddel később már egészen más kihívással, a rendszerváltást követő privatizációval kell szembenéznük ezeknek az intézményeknek. Az egykori szocialista

A jelenlegi kiállítás a sörgár fogadóépületében
A Dreher Sörgyárak Zrt. jóvoltából

nagyvállalatok gyűjteményeit, kiállításait pénzügyi nehézségek vagy az új tulajdonosok érdektelensége sodorta veszélybe. Szimbolikus a szadai Édesipari Szakmúzeum sorsa, amelynek gyűjteménye nyomtalanul elveszett, de sokat hallhattunk a budapesti Malomipari Múzeum bezárásáról is. 1996-ban kezdte meg működését a Magyar Élelmiszeripari Tudományos Egyesület Tudomány- és Technikatörténeti Szakosztálya a 16 éve működő hasonló nevű bizottság nyomán. Az élelmiszeripari ágazatok, intézmények képviselői, főleg nyugdíjas szakemberek, a terület kutatása mellett a bajban lévő muzeális intézmények sorsára is odafigyeltek.¹³

az 1993-as
privatizáció után
egymást váltották
a külföldi (dél-afrikai,
amerikai, belga,
brazil, japán)
tulajdonosok,
a gyár múzeuma
megmaradhatott

¶ A kőbányai múzeum a szerencsések közé tartozott. Bár az 1993-as privatizáció után egymást váltották a külföldi (dél-afrikai, amerikai, belga, brazil, japán) tulajdonosok, a gyár múzeuma megmaradhatott. 1990 novemberében a kiállítást megújították, de 2000-ben el kellett hagynia a reprezentációs igényeket is kielégítő korábbi teret. A kiállítás anyagának egy része ekkor költözött át a bejárati épület egyik szegletébe, miközben az eszközök, a raktárhelyiségek még mindig a régi kiállítótérben várakoznak. A gyár első muzeológusa, az 1982-es eredeti kiállítás rendezője Horváth Iván János (1940–2002) már korábban elment, 1983-tól Kozákné Peczeki Ibolya előadóművész vezette a múzeumot, majd őt 1994-től Kozma Jánosné Oláh Júlia (1933–) követte, a gyár vegyész-mérnöke, a *Sörről híres Kőbánya* című, 2004-ben megjelent könyv szerzője. Ő rendezte a most látható kiállítást is.

¶ A tárlat mindössze egyetlen térben tekinthető meg. A belépés után a sörgyártáshoz kapcsolódó szakmákkal, a kádárok és a bognárok munkájával találkozhatunk. A másik oldalon a Dreher-archépcsarnok a család jeles tagjaival ismerteti meg a közösséget főleg dokumentummásolatok révén, hogy utána a látogató egyből elmerülhessen a sörcsapolás és a sörkereskedelem rejtelmeiben. Eredeti tárgyakon keresztül vonul fel az a nem is rövid történet, amíg a csapolás és a sörkimérés a szén-savnyomással működő csapok megjelenésével el nem válhatott egymástól. Sajnos nem derül ki, hogy ezek a folyamatok mikor mehettek végbe. Ezen némileg segít a következő epizód, amikor a magyar, főleg a pest-budai sörfőzők története bomlik ki.

[13] Salánki István: A Magyar Élelmiszeripari Tudományos Egyesület Tudomány- és Technikatörténeti Szakosztálya tevékenysége és gyűjteményeinek helyzete. In: *Tanulmányok a természet-tudományok, a technika és az orvoslás történetéből*, real-eod.mtak.hu/5891/1/Tanulmányok_1998_32_Salanki_A_Magyar_Elelmiszeripari_Tudomanyos.pdf.

*mára muzeális
értékű makettek
segítségével
ismerhetjük meg a
gyár működését*

Feltáruznak a kézműves, a céhes, majd a gyári sörfőzés titkai, a sörpalackok változásai. Majd – mára muzeális értékű – makettek segítségével ismerhetjük meg a gyár működését, hogy utána a sörkészítés és a malátagyártás fortélyaiból ízelítőt nyerhessünk. Ha szemfülesek vagyunk, az oszlopok között azokat az édesipari termékeket is megtalálhatjuk, amelyeket az első világháborút követő válságos időkben gyártott a cég. Bár a bemutatott tárgyak, műtárgymásolatok, makettek és installációs eszközök különlegeseek, a látogató könnyen diffúznak érezheti a kiállítást. Szerencsére nem marad magára, hiszen a múzeumlátogatás legtöbbször gyárlátogatással párosul.

¶ A Sörutazás program túravezetője pedig emlékezetes élményről gondoskodik, miközben a (kizárólag 18 év feletti) látogatóknak a működő gyárban magyarázza el a sörgyártás folyamatát és a gyárkomplexum történetét. A kiállításban levetített film után a kettes számú gyártelepet tekinthetjük meg. Egykor itt ötven hektáron négyezer ember dolgozott, külön istállókban tartották a szállításhoz szükséges lovakat, itt készítették a hordókat, a termeléshez szükséges eszközöket. Az egykori sürgés-forgás helyén ma nyugalom, tisztaság, a különböző korú, szépen karban tartott épületek között a nagyüzemi termelésre csak a sörgyártás édeskés szaga utal.

*egykor itt ötven
hektáron négyezer
ember dolgozott,
külön istállókban
tartották
a szállításhoz
szükséges lovakat,
itt készítették
a hordókat,
a termeléshez
szükséges
eszközöket*

¶ A *múemlékem.hu* szerint a telep területén az 1918 előtti időszakból huszonhat darab igényes kialakítású épület maradt fenn a mai napig, amelynek a kivitelezését a korszak legigényesebb vállalkozói végezték.¹⁴ Megdöbbentő méretű silók, tartályok között vezet az utunk, látjuk, milyen csövön jut fel a malátasilók anyaga a főzőházba. Utunkat mindenütt mini kiállítások segítik, amelyek hol eredeti tárgyakkal, hol makettekkel, hol ábrákkal, hol fotókon keresztül mesélik el, miként zajlott a különböző korszakokban a sörfőzés, vagy épp miként működnek a most látható gépek.

*huszonhat
darab igényes
kialakítású épület
maradt fenn a mai
napig, amelynek
a kivitelezését
a korszak
legigényesebb
vállalkozói végezték*

¶ A sörgyár 1995 és 2002 között megvalósított, műemléki szempontokat is figyelembe vevő rekonstrukciójának köszönhetően ma feledhetetlen látványt nyújt a főzőház. Az 1908 és 1912 között eklektikus stílusban épült főzőház és erjesztőüzem technológiáját Theodor Ganzenmüller, a Bajor Királyi Sörakadémia tanára tervezte, az épület megvalósítása pedig

[14] Ezeket egészíti ki a Dreher-és Havas-villa egykori parkja és a terület alatt húzódó többszintes, mészköbe vajt pincerendszer.

A jelenlegi kiállítás a sörgár fogadóépületében
A Dreher Sörgyárak Zrt. jóvoltából

*a szakértő
rekonstrukciónak
köszönhetően az
egykori rézüstök,
amelyek az 1993-
as privatizációig
használatban
voltak,
megmaradhattak,
elrejtve az alattuk
található modern
technológiát*

Hüttl Dezső műegyetemi professzort dicséri. A szakértő rekonstrukciónak köszönhetően az egykori rézüstök, amelyek az 1993-as privatizációig használatban voltak, megmaradhattak, elrejtve az alattuk található modern technológiát. Hasonlóan újrarendelték a burkolatot díszítő Zsolnay pirogránit csempéket, miután sikerült azonosítani őket. Bár a középben látható vezérlőterem nem eredeti, a műszaki egyetem munkatársai odafigyeltek arra is, hogy illeszkedjen az új egység az enteriőrbe. Míg a főzőház a századforduló idejét, a szomszédos épületben található erjesztőegység betonkádjai az 1960-as évek világát idézi. A ma háttérkapacitásként használt egység tükrözi, ahogyan a szocialista söripar a tömegtermelésre, az olcsó, mindenki számára elérhető sörre helyezte a hangsúlyt, de azokat a megoldásokat is megismerhetjük, ahogyan a jelenlegi, prémium kategóriás italok elkészülnek. A kizárólagos jelen leginkább a 7-es számú telepen érhető tetten, ahol a fermentáló, kondicionáló tárlókat hátrahagyva a látogatók a palackozás és a csomagolás technikájába nyernek betekintést. Természetesen a túra végéről a sörkóstolás sem hiányozhat! A 2500 forintos felnőtt belépőhöz két pohár sör jár mindenkinek a felelős alkoholfogyasztás jegyében.

*természetesen
a túra végéről
a sörkóstolás sem
hiányozhat*

¶ A gyárlátogatás a sörfőzés iránt érdeklődő látogatót mindenképp elégedettséggel tölti el. Ugyanakkor a múzeumszakma számára nem elhanyagolható kérdés, milyen sors vár azokra a műtárgyakra, amelyeket az elmúlt negyven évben összegyűjtöttek. „A Söripari Emléktár felmért darabjai jellemzően a söripar és a Dreher Sörgyarak különleges, egyedi és pótolhatatlan történeti emlékei: tárgyak, műszaki és gyártási eszközök, céhes emlékek, makettek, zászlók-molinók, egyes írott és nyomtatott dokumentumok, tervek, fényképek, mozgófilmek, numizmatikai jellegű anyagok, képzőművészeti jellegű anyagok (szobor, festmény, grafika, metszet, nyomat, plakát, falragasz, naptár és egyéb technikák), miközben a gyűjtemény jelentős része reklámanyag. Ezt kiegészítik a speciális gyűjtőkori jellegű anyagok: csomagolóanyagok, ládák, hordók, címkék, soralátétek, sörhöz kapcsolódó vendéglátóipari eszközök. Az egyedülálló szakgyűjtemény szakmai tekintetben igen jelentős. A műtárgyállomány átrendezése

*nem
elhanyagolható
kérdés, milyen
sors vár azokra
a műtárgyakra,
amelyeket az elmúlt
negyven évben
összegyűjtöttek*

a gyűjteményt
szorosan kiegészíti
a jelenleg
dobozban lévő
söripari könyvtár,
mely állomány
felmérésünk szerint
különleges,
a szakterületet
érintő, értékes
19. századi
és 20. századi hazai
és nemzetközi
szakirodalmat
felölelő
szakgyűjtemény

és csomagolása sürgető kérdés. Felmérése pedig egy hosszabb időszakot felölelő rendezés, egy új kiállítás és gyűjteményi raktár kialakításával oldható meg. Az eddig elvégzett felmérés alapján elmondható, hogy a 19–20. században keletkezett anyag jellegénél fogva egyedi és muzeális intézményként a törvény erejénél fogva védett kulturális javak együttese. Olyan egyedi söröspalackok, gépek, díjak és oklevelek, képzőművészeti alkotások, gyáripari dokumentumok gyűjteményéről van szó, amelyek csak itt találhatók meg. A leltárkönyvben 1570 tétel szerepel, 1435 műtárgy, 18 könyv, 361 fotó, 685 dokumentum, 21 kötet periodika, továbbá a kiállításon lévő egyes jellegű műtárgyak. A gyűjteményt szorosan kiegészíti a jelenleg dobozban lévő söripari könyvtár, mely állomány felmérésünk szerint különleges, a szakterületet érintő, értékes 19. századi és 20. századi hazai és nemzetközi szakirodalmat felölelő szakgyűjtemény. A könyvtár anyagait rendezni kell és a könyvtárak nemzetközi szakrendjének és osztályozásának megfelelően könyvtári nyilvántartást kellene vezetni” – mondta Török Róbert, aki jelenleg is dolgozik a negyven éve alapított Söripari Emléktár megújításának koncepcióján.

¶ Az MKVM és a Kunszentmártoni Helytörténeti Múzeum 2017. június és 2018. március között rendezte meg az *Ez sör! A sernevelőtől a sörgyárig*¹⁵ című időszaki, azóta is az országban vándorló kiállítását, amely a magyarországi sörgyártás és sörfogyasztás történetét mutatta be. A kiállítás kurátorai (Török Róbert, Kulich Julianna, Hegedűs Krisztián, Maczó Balázs – Katona Csaba „sörtörténész” külső szakértő közreműködésével) kutatómunkájuk révén fedezték fel a Söripari Emléktár gazdag gyűjteményét, amely a jelenleg is vándorló kiállítás-hoz tárgyakat is kölcsönzött. A munka során kialakult együttműködés pedig hozzájárult ahhoz, hogy a Dreher Sörgyárak Zrt. jelenlegi vezetői negyven év után ismét a múzeumtól kérjenek szakmai segítséget a brandhez illő, színvonalas kiállítás létrehozásához. A gyűjtemény, a kőbányai sörgyár épületei, az ott folyó ipari termelés nyilvános interpretációjának évtizedes hagyományai pedig egyedülálló lehetőséget kínálnak arra, hogy a korszerű múzeumi tudás ezúttal multinacionális vállalati környezetben is látványosan megmutassa magát.

[15] A kiállítás-hoz kapcsolódóan azonos címmel kétnyelvű (angol-magyar) a hazai sörfőzés, -gyártás és -fogyasztás történetét összefoglaló interjúkkal is kiegészített kötet jelent meg 2018-ban az MKVM kiadásában: *Ez Sör! A sernevelőtől a sörgyárig*. Szerk.: Török Róbert, 216.

Törley Gyűjtemény és Látogatóközpont
A Törley Pezsgőpincészet Kft. jóvoltából